

ІКТ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА І ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА

О. Л. Морін

Україна, м. Київ, Інститут проблем виховання НАПН України

Як зазначено у розділі IX (Інформаційні технології в освіті) Національної доктрини розвитку освіти, одним з пріоритетів розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що постає основою перетворень в освіті по поступовому забезпеченню відповідності її змісту запитам і викликам сучасного суспільства, для якого притаманна глобальна інформатизація [6].

Подальше впровадження компетентнісного підходу та активне використання ІКТ у всіх сферах людської діяльності, а особливо в освіті, обумовлює виділення ІКТ-компетентності як окремої складової професійної компетентності педагога. З позицій означеного підходу сутністю освіти стає розвиток здібностей педагога до самостійного розв'язання проблем в різних сферах і видах діяльності на основі використання соціального досвіду, елементом якого стає власний досвід індивіда [7].

Формування ключових компетентностей педагога у процесі застосування ІКТ передбачає формування у нього здатності вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, спроможності отримувати необхідну інформацію й оперувати нею відповідно до власних потреб і професійних цілей. Це стосується здатності відбирати, класифікувати й узагальнювати необхідний матеріал призначений для інформаційно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу та критично до нього ставитися [4].

Таким чином, під ІКТ-компетентністю педагога будемо розуміти його здатність використовувати ІКТ для здійснення інформаційної діяльності в своїй професійній сфері, тобто дії по збиранню, обробці, передачі, збереженню

інформації, реалізації потенціалу електронних видань освітнього призначення, забезпечення комунікаційної взаємодії між усіма учасниками навчального процесу, здійснення навчальної діяльності з використанням засобів ІКТ в аспектах, що відображають особливості конкретної предметної сфери тощо [7].

Загалом ІКТ-компетентність педагога є основним компонентом інформаційної культури, що, у свою чергу, є частиною загальної культури особистості й використовується як одна з цілей професійного навчання вчителів [4].

Дійсно, інформаційна культура суспільства відображає досягнуті цим суспільством рівні організації інформаційних процесів та ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання й використання інформації. Інформаційна культура людини може розглядатися як складова частина загальної культури, орієнтована на інформаційне забезпечення повсякденної діяльності, що забезпечує цілісне бачення світу, його моделювання, передбачення результатів рішень, які приймаються людиною [5, с. 30].

Під процесом формування інформаційної культури особистості ми розуміємо діяльність по активізації й систематизації накопиченого індивідом інформаційного потенціалу, озброєнні знаннями, вміннями й навичками інформаційного самозабезпечення у повсякденному житті та особливо у навчально-пізнавальній діяльності.

У понятті інформаційної культури особистості можна виділити наступні компоненти:

- інтелектуальний – розвиток мислення, пізнавальних інтересів, розширення кругозору, вміння добирати й формулювати мету, здійснювати постановку задач, висувати гіпотези, будувати інформаційні моделі досліджуваних процесів і явищ;

- інформаційно-технологічний – володіння вміннями та навичками

всебічного використання сучасних ІКТ, здатності застосовування знань на практиці при створенні нових інформаційних продуктів;

- комунікативний – володіння навичками роботи із системами телекомунікацій, вільного використання усіх доступних каналів комунікацій для передачі інформації й обміну результатами своєї діяльності;

- лексичний – постійне удосконалення культури мови й правопису;

- моральний – намагання перешкоджати виготовленню, поширенню й використанню асоціальної інформації, а також дотримання етичних правил поведінки в процесі інформаційної діяльності;

- психологічний – оптимальна реакція на інформацію, що надходить, її адекватне сприйняття, осмислення, розуміння, оцінка; володіння уміннями продуктивно діяти в умовах надлишку або відсутності необхідної інформації;

- толерантний – опанування навичками розуміння чужого погляду й уміння співвідносити його з власним, на підґрунті аналізу іншої думки й вироблення власної позиції [6, с. 38].

Рівень інформаційної культури сучасної людини визначається наступними критеріями:

- розумінням сутності інформації та інформаційних процесів, їх ролі в пізнанні навколишньої дійсності та творчої діяльності людини;

- умінням формулювати свою потребу в інформації;

- знанням загальнодоступних джерел інформації й умінням користуватися ними;

- умінням ефективно шукати, оцінювати, використовувати інформацію;

- умінням створювати якісно нову інформацію;

- володінням основами алгоритмізації [1, с. 155].

Усі означені вище компоненти інформаційної культури особистості взаємозалежні, рівноцінні й у сукупності утворюють єдине ціле. Це дозволяє стверджувати, що інформаційна культура сприяє гармонізації внутрішнього

світу особистості й установленню рівноваги з навколишнім інформаційним простором, забезпечує готовність жити в інформаційному суспільстві. Вона дозволяє особистості не тільки адаптуватися і комфортно існувати в сучасній інформаційній ситуації, але й активно брати участь у перетворенні реальності.

Найбільший обсяг знань, пов'язаних із сферою інформаційної культури, припадає на вивчення різноманітних джерел інформації, а найбільший обсяг умінь – на освоєння способів пошуку, переробки та осмислення інформації. Тому, на нашу думку, інформаційно-технологічний компонент інформаційної культури, за обсягом знань і умінь, займає домінантне положення серед інших компонентів [3, с. 3-6].

Однією зі складових інформаційно-технологічного компоненту можна вважати сукупність знань і умінь, пов'язаних з відповіддю на питання: “Де і за допомогою яких засобів раціонально та правильно проводити пошук інформації?”. Відсутність цих знань і умінь особливо негативно позначається у навчальній діяльності, яка вимагає від педагогів підготовки цілого спектру різноманітних інформаційних продуктів. На практиці педагоги часто відчувають відчутний дефіцит знань, умінь і навичок роботи з наявним широким спектром типів, видів, стилів і жанрів джерел інформації, необхідних для створення якісних інформаційних продуктів.

Тому, створення інформаційних продуктів, як діяльність, що вимагає глибокої спеціальної підготовки потребує підвищення рівня ІКТ-компетентності педагога.

З метою підвищення рівня ІКТ-компетентності педагога застосовуються наступні форми:

- проведення семінарів, круглих столів та інших заходів, щодо застосування ІКТ у навчально-виховному практиці, а також заохочення до участі у професійних конкурсах, Веб-конференціях, Вебінарах тощо;

- спонукання до застосування прикладних програм загального

призначення, наприклад, офісних систем для документування і автоматизація роботи з інформацією;

- розвиток навичок користування програмами-броузерами та пошуковими системами з метою використання інформаційних освітніх і наукових ресурсів Інтернет, вітчизняних і закордонних електронних бібліотек;
- формування за допомогою хмаро орієнтованих технологій та сервісів банку матеріалів навчально-методичного спрямування;
- розробка навчальних проектів з обов'язковим застосуванням ІКТ [2].

Висновки. Сприяння формуванню у педагогів ІКТ компетентності підвищує рівень інформаційної культури, забезпечує подальше удосконалення їхньої професійної майстерності, загалом підвищує ефективність навчально-виховного процесу, створює сприятливі умови щодо доступності якісної освіти для широких верст населення та підготовки учнівської молоді до життя у інформаційному суспільстві.

Література:

1. Алифорова Л.И. Роль новых компьютерных технологий в формировании информационной культуры детей и юношества / Л. И. Алифорова, С. Н. Руфанова // Науч. и техн. б-ки. – 1998. – № 2. – С. 155-158.
2. Базиль Л. Формування ІКТ-компетентності вчителя як складний і безперервний процес / Л. О. Базиль. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elibrary.kubg.edu.ua>2982/1/Bazil_L_2.pdf
3. Гендина Н. Формирование информационной культуры в учебных заведениях / Н. Гендина, Н. Колкова, Г. Стародубова. // Школьная библиотека. – 2001. – №6. – С. 3-6.
4. Дегтярьова Г. Формування ІКТ-компетентності вчителів-філологів у системі неперервної освіти / Г. А. Дегтярьова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua>docs/5/11degsue.pdf>
5. Морзе Н.В. Методика навчання Інформатики : навч. посіб. у 4 ч. / За ред. акад. М.І. Жалдака. – К. : Навчальна книга. – 2003. – Ч. 1 : Загальна методика навчання Інформатики. – 254 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4-6
7. Сутність поняття ІКТ-компетентності педагога. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://http://refdb.ru>look/1758637.html>
8. Якимцова О.В. Информационная культура личности в системе непрерывного образования / О. В. Якимцова // Мир библиотеки. – 2003. – №4. – С. 38-39.